

Yliopistojen yleinen työehtosopimus 1.2.2017- 31.1.2018

Viimeisintä laajaa työmarkkinasopimusjärjestelyä kutsutaan kilpailukyky sopimukseksi keskusjärjestöjen 29.2.2016 allekirjoittaman asiakirjan otsikon mukaisesti. Keskusjärjestöt sopivat, että runsas kaksi prosenttiyksikköä työnantajan sivukuluja siirretään työntekijöiden kustannettavaksi samalla kun työ- ja virkaehtosopimusten kautta toteutetaan työajan 24 tunnin pidennys vuodessa ilman palkankorotuksia. Paikallisen sopimisen liittotason hyväksymismenettely piti poistaa. Työaikapankkeja piti voida perustaa ja luottamusmiesten toimintaedellytyksiä parantaa sikäli, kun paikallisen sopimisen laajentaminen sitä vaatisi.

Keskusjärjestöjen asettamaan määräaikaan mennessä kaikki ei ollut vielä valmista. Toukokuun viimeisenä viikonloppuna syntyivät neuvottelutulokset kunnan ja valtion sopimusaloilla. Nämä sopimukset tulivat mahdollisiksi sen jälkeen, kun työnantajat luopuivat vaatimasta työajan lisäyksenä vuosilomapäivien vähentämistä tai ylipäättään lisäyksiä kokonaisina työpäivinä. Maan hallitus esitteli kesäkuun ensimmäisellä viikolla suunnitelmiaan ansiotuloverotusta koskeviksi muutoksiksi ja perjantaina 6.6.2016 lähes kaikissa avoimissa olleissa neuvottelupöydissä päästiin ratkaisuun.

Yliopistojen opetus- ja tutkimushenkilökunnan työaika lisätään 24 tunnilla vuodessa 1.1.2017 alkaen. Työaikamääräysten muutokset tulevat voimaan jo ensi vuoden alusta eli kuukautta ennen uuden sopimuskauden alkua. Uusi vuosityöajan enimmäismäärä on 1624 tuntia. Kontaktiopetuksen enimmäismääriä sovittiin nostettavan niin, että professorien uusi enimmäismäärä on 142 tuntia ja opetuspainotteisten tehtävien 396 tai 455 tuntia vuodessa. Lisäykset ovat 2, 4 ja 7 tuntia. Vuosipalkan jakaja säilyy nykyisellään. Akatemiaprofessorien ja akatemiatutkijoiden vuosityöaika nousee niin ikään 1624 tuntiin.

Muun kuin opetus- ja tutkimushenkilökunnan työaika lisätään kuudella (6) minuutilla vuorokaudessa tai 30 minuutilla viikossa työaikamuodot huomioon ottaen. Ylityörajoja muutetaan työajan lisäystä vastaavasti. Tuntipalkan jakajaa ei muuteta. Nämä muutokset toteutetaan 1.1.2017 alkaen.

Harjoittelukoulujen opettajien työaika pidennetään 12 tunnilla ja tämä työ voi olla suunnittelu- ja kehittämistyötä, tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoimintaa sekä opettajan osaamisen kehittämistä. Perustellusta syystä on mahdollista sijoittaa kuusi tuntia yhdelle lauantaille. Kaksitoista tuntia lisätään vuositason yhteissuunnittelutyöaikaan. Työajan käytön paikallisista periaatteista neuvotellaan luottamusmiehen kanssa. Osa-aikaisen opettajan työaika lisätään osa-aikaisen työajan suhteessa. Opinto-ohjaajan vuotuinen sidottu työaika on jatkossa 1238 tuntia nykyisen 1221 sijaan. Myös nämä muutokset toteutetaan jo ensi vuoden alusta lukien.

Paikallista sopimista koskevista määräyksistä poistettiin pakollinen liittotason hyväksymismenettely. Työehtosopimuksen vähimmäisehtojen alittaminen paikallisella sopimuksella edellyttää, että yliopisto ja sopijajärjestöjen paikalliset edustajat toteavat yksimielisesti tällaisen vakavan taloudellisen kriisin olemassaolon. Sen jälkeen neuvottelu voi käynnistyä. Palkansaajien neuvottelijoille on annettava neuvottelujen käymisen kannalta kaikki työnantajan taloudellisen tilanteeseen liittyvä tarpeellinen informaatio. Neuvotteluihin osallistuvat on vapautettava omista työtehtävistään neuvottelujen ajaksi siten kuin asiasta paikallisesti sovitaan. Työehtosopimuksella ei kyetty velvoittavasti sopimaan kokonaan vapauttamisesta, mutta asian tärkeydestä johtuen se lienee lopputulos useimmissa tapauksissa, jos tässä kuvattuun kriisisopimismenettelyyn joudutaan.

Työehtosopimuksen vähimmäisehtojen alittamista koskeva paikallinen sopimus voidaan tehdä vain kiinteäksi vuoden määräajaksi, ei lyhyemmäksi tai pidemmäksi. Sopimusta voidaan sopia jatkettavan vuoden mittaisena jaksona. Sopimuksen voimassaoloaikana työnantaja ei saa irtisanoa taloudellisin perustein, eikä lomauttaa henkilöstöä.

Työehtosopimuksen työaikapankkia koskevia sopimusmääräyksiä ei tässä yhteydessä muutettu. Ne ovat olleet olemassa vuodesta 2010 alkaen, mutta kovin vähäisellä käytöllä.

Luottamusmiesten toimintaedellytysten parantaminen eteni vaivalloisesti kaikissa sopimuspöydissä. Tiedonsaantiin tai ajankäyttöön ei sovittu uusia avauksia. Yliopistojen työehtosopimuksessa sovittiin kuitenkin muutamasta muutoksesta luottamusmiesten asemaan. Luottamusmiehen ja pääluottamusmiehen erityinen irtisanomissuoja jatkuu luottamusmieskauden jälkeen jälkisuojana kaksi kuukautta nykyistä pidempään eli kahdeksan kuukautta. Sekä jälkisuoja että ehdokassuoja koskevat jatkossa pääluottamusmieheshdokkaan lisäksi myös luottamusmieheshdokasta. Liikkeenluovutustilanteessa luottamusmiehen asema yhdenmukaistetaan pääluottamusmiehen kanssa.

Lopuksi:

Yliopistoissakin on sitouduttu työrauhaan tammikuun loppuun saakka vuonna 2018. Nyt solmitun työehtosopimuksen perusteella palkkoihin ei tule korotuksia tuona aikana. Palkkausjärjestelmän tulisi kyllä tuottaa palkankorotuksia tehtävien vaativuuden noustessa tai henkilökohtaisen suoriutumisen parantuessa. Epäilyksiä on, että korotuksia tullaan jakamaan tätä kautta vain vähän. Tehtävien vaativuuksien voisi olettaa olevan nousussa ainakin niissä yliopistoissa, joissa henkilöstöä on irtisanottu ja tehtäviä järjestetty uudelleen. Näyttää siltä, että ainakin yhtä suuri määrä tehtäviä hoidetaan entistä pienemmällä henkilöstöllä. Henkilökohtainen suoriutumisen kehittyminen ei myöskään ole pysähtynyt. Palkkausjärjestelmä toimii huonosti, jos todettu osaamisen kehittyminen ja suoritusten paraneminen eivät näy palkkauksessa. Palkkaa koskevista keskusteluista tulee turhaa ajanhukkaa ja henkilöstö on tyytymätön, kun todettu kehitys ei näy palkassa. Ratkaisu tähän ei ole näiden keskustelujen käymättä jättäminen.

Paikallisen sopimisen liittotason lukituksesta luopuminen on periaatteellisella tasolla suuri muutos. Voimme kuitenkin valmistautua muutokseen ennakolta ja yhteistyössä pääluottamusmiesten kanssa laatia näille paikallisille sopimuksille yhteiset JUKOlaiset periaatteet, joita paikalliset toimijat toivon mukaan noudattavat. Yliopistojen talouslukujen tulkintaa varten käynnistämme luottamusmieskoulutuksen tämän vuoden aikana.